

Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31705>

Özet

Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği (TCOO), mevcut bir ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması sonucu ortaya çıkmış bir ölçüm aracıdır. Bu ölçek, özellikle üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları ve bu algıların bireyin psikolojik iyi oluşu ile ilişkisini incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 19 maddeden oluşmakta olup, bireylerin Geleneksel ve Eşitlikçi Cinsiyet Rollerine dair tutumları değerlendirilmektedir. Uygulama, 4'lü Likert ölçeği formatında gerçekleştirilmektedir.

Ölçeğin geliştirme süreci, yapısal geçerliliğini sağlamak amacıyla hem keşfedici hem de doğrulayıcı faktör analizlerini içermiştir. Güvenilirlik çalmaları ise iç tutarlılık katsayıları üzerinden değerlendirilmiş olup, ölçeğin ilgili popülasyonda orta düzeyde güvenilir sonuçlar verdiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Roller, Psikolojik İyi Oluş, Ölçek Uyarlama, Üniversite Öğrencileri, Faktör Analizi, Geleneksel Cinsiyet Roller, Eşitlikçi Cinsiyet Roller

Yazarlar

Fatma Arıcı

Amaç

Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik sahip oldukları algıları ve inançları sistematik olarak ölçmektir. Ölçek, özellikle genç yetişkin popülasyonu olan üniversite öğrencilerinin, geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları arasındaki ayrımı ortaya koymayı hedeflemektedir.

Bu araç, akademik araştırmalarda ve psikolojik danışmanlık alanlarında, bireylerin toplumsal beklentiler ve kendi kimlik algıları arasındaki etkileşimi anlamak için önemli bir zemin sunar. Ölçek, özellikle cinsiyet rollerine ilişkin algıların psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerini inceleyen çalmaları için kritik bir araçtır.

Yapı

Ölçek, bireylerin cinsiyet rollerine dair tutumları ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil etmektedir. Bu yapı, psikometrik çalmaları sonucunda iki ana alt boyutta toplanmıştır: **Geleneksel Cinsiyet Roller** ve **Eşitlikçi Cinsiyet Roller**.

Geleneksel Cinsiyet Rollerini alt boyutu, toplumsal olarak belirlenmiş, katı ve hiyerarşik cinsiyet beklentilerini destekleyen tutumları yansıtırken; **Eğitlikçi Cinsiyet Rollerini** alt boyutu ise cinsiyetten bağımsız, eğitlikçi ve esnek rolleri savunan modern yaklaşımları ölçmektedir. Ölçek, bu iki zıt kutudaki algıları 19 madde aracılığıyla değerlendirir.

Geçerlik

Ölçeğin psikometrik geçerlik çalışmaları, hem yapı geçerliliğini hem de ölçüt geçerliliğini kapsamaktadır. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla, öncelikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmış, ardından modelin uygunluğunu teyit etmek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. Bu analizler, ölçeğin teorik olarak varsayılan iki faktörlü yapıya desteklediğini göstermiştir.

Ölçüt geçerliliği kapsamında ise, ölçekten elde edilen puanların, alanda yerleşik ve kabul görmüş diğer ölçüm araçlarından alınan puanlarla ilişkisi incelenmiştir. Bu amaçla, **Bem Cinsiyet Rolü Envanteri Kısa Formu** ve **Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği** kullanılmıştır. Bu korelasyon çalışmaları, TCOO'nun benzer yapıları ölçeğin diğer araçlarla tutarlı olduğunu kanıtlamıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, iç tutarlılık güvenirlikleri incelenerek yapılmıştır. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları, ölçeğin alt boyutları için ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Geleneksel Cinsiyet Rollerini alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı: .79.

Eğitlikçi Cinsiyet Rollerini alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı: .63.

Elde edilen bu katsayılar, Geleneksel Cinsiyet Rollerini alt boyutunun yüksek düzeyde tutarlı olduğunu, Eğitlikçi Cinsiyet Rollerini alt boyutunun ise kabul edilebilir veya orta düzeyde bir güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak, ölçeğin hedef popülasyonda orta düzeyde güvenilir olduğu sonucuna varılabilir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliği süreçleri, iki aşamalı bir faktör analizi stratejisi izlenerek tamamlanmıştır. İlk olarak, ölçeğin teorik yapıya uygunluğunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA, ölçeğin iki faktörlü modelini (Geleneksel ve Eğitlikçi Roller) destekleyip desteklemediğini araştırmıştır.

Daha sonra, faktör yapıya keşfedilmesi ve maddelerin alt boyutlara dağılımının incelenmesi için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin 19 maddelik yapıya, teorik olarak hedeflenen iki alt boyutu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde temsil

ettiğini do?rulam??t?r.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Kendi kendine raporlama (Self-Report) ölçeği.

Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri (Yükseköğretim düzeyi).

Yaş Grubu: Genç yetişkinlik (Yaklaşık 18-25 yaş aralığı).

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler örneklem olarak alınmıştır.

Test Metodolojisi: Ölçek 19 maddeden oluşmaktadır. Derecelendirme, 4'lü Likert ölçeği tipindedir (0=Hiç - 3=Çok). Yüksek puanlar ilgili alt boyuttaki tutumun yoğunluğunu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği, Geçerlilik, Yapı Geçerliliği, Ölçüt Geçerliliği, Bem Cinsiyet Rolü Envanteri, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Lisansüstü Tez

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilgi mevcut değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: farici@hacettepe.edu.tr

Yazın Adresi: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara (Tezin yapıldığı kurum).

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçek, 2011 yılında Fatma Arıcı tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi kapsamında uyarlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için gerekli izinler, sorumlu yazar Fatma Arıcı veya tezin sunulduğu kurum (Hacettepe Üniversitesi) ile iletişime geçilerek alınmalıdır.

Bu ölçeğin orijinal tez çalışması na YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilmektedir: tez.yok.gov.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [toplumsal-cinsiyet-olusumu-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Arç?, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeği oluşturan 19 madde, kaynak içerikte açıkça listelenmemiştir. Maddelerin tam listesi için, sorumlu yazar Fatma Arç?'nın 2011 tarihli "Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş" başlıklı yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM